

Förtroendeman – vad handlar det om?

Förtroendeman

Förtroendemannen är arbetstagarnas representant på arbetsplatsen. Det är en arbetskamrat som arbetstagarna själva har valt till uppdraget. Förtroendemannen verkar som förhandlare, avtalspart, medlare och informationsförmedlare i frågor som gäller anställningsförhållanden mellan arbetstagare och arbetsgivare.

Att välja en förtroendeman är arbetstagarnas rättighet men också till fördel för dem. Det är inte obligatoriskt att välja en förtroendeman, men det är fiffigt att göra det. Själva namnet beskriver uppdraget: det är en person som man har förtroende för och som alltid arbetar i förtroende.

Skillnaden mellan förtroendeman och arbetarskyddsfullmäktig

Båda två är arbetstagarnas representanter men deras uppgifter skiljer sig åt. Förtroendemannen övervakar att man följer kollektivavtalet på arbetsplatsen, medan arbetarskyddsfullmäktige övervakar arbetarskydd, arbets säkerhet och arbetsmiljö.

Uppgifter

Egenskap av arbetstagarnas representant övervakar förtroendemannen att kollektivavtalet, lagen och villkoren i anställningsavtalen följs på arbetsplatsen. Förtroendemannen är Industrifackets representant på arbetsplatsen och fungerar också som fackavdelningens representant.

Vissa saker som finns i kollektivavtalet kan man avtala om lokalt, det vill säga på arbetsplatsen. Förtroendemannen har rätt att ingå lokala avtal med arbetsgivaren. Dessa lokala avtal blir bindande för alla anställningsförhållanden på arbetsplatsen.

Förtroendemannen ger råd, stöd och hjälp åt Industrifackets medlemmar i frågor som gäller till exempel lön, arbetstid, pauser, semester och andra anställningsvillkor. Hen förhandlar med arbetsgivaren om det uppstår meningsskiljaktigheter på jobbet.

Förtroendemannen uppmuntrar arbetstagarna att vara medlemmar i Industrifacket. Då de anställda håller ihop har förtroendemannen bättre möjligheter att påverka så att arbetsvillkoren är rättvisa, vardagen fungerar och alla blir jämlikt behandlade

Rollen vid meningsskiljaktigheter

Kollektivavtalen anger förhandlingsordningen – det vill säga vem som förhandlar om meningsskiljaktigheter och i vilken ordning det sker. Målet är att man löser problem på arbetsplatsen.

Om det förekommer meningsskiljaktigheter mellan arbetsgivare och anställd ska hen i första hand kontakta förtroendemannen och be om hjälp. Det är viktigt att förtroendemannen får kännedom om alla potentiella tvister eller konflikter.

Om ingen lösning hittas genom förtroendemannen förs ärendet vidare till Industrifacket och arbetsgivarförbundet. Om arbetsgivaren inte är medlem i en arbetsgivarorganisation utreder Industrifacket ärendet direkt med arbetsgivaren.

Meningsskiljaktigheter löser man i första hand genom förhandlingar och avtal. De flesta ärenden slutar i en förlikning. Om ingen lösning nås ens mellan förbunden kan ärendet avgöras i domstol. I sådana fall kan en medlem ansöka om rättshjälp från Industrifacket.

Rättigheter

Förtroendemannens ställning grundar sig på kollektivavtal som Industrifacket har ingått med arbetsgivarförbunden. Facket har alltså förhandlat fram bättre villkor än de som lagen förutsätter. Enligt lag måste kollektivavtalets bestämmelser följas.

Kollektivavtalen varierar mellan branscher. Det är viktigt att kolla detaljerna i det kollektivavtal som gäller på den egna arbetsplatsen eller i det särskilda förtroendemannaavtalet.

Uppdraget under arbetstid

Förtroendemannen får använda arbetstid för att sköta sitt uppdrag. Arbetsgivaren betalar lön för denna tid. Hur mycket tid som kan användas beror på antalet anställda på arbetsplatsen.

På stora arbetsplatser med flera hundra anställda kan huvudförtroendemannen arbeta heltid med uppdraget. På medelstora arbetsplatser varierar tiden från några timmar i veckan till hälften av den totala arbetstiden. På mycket små arbetsplatser sköter förtroendemannen uppdraget vid sidan av det ordinarie arbetet.

Ekonomisk ersättning

Arbetsgivaren betalar dessutom en ersättning enligt kollektivavtalet. Beloppet beror på antalet anställda på arbetsplatsen. På stora arbetsplatser kan ersättningen vara över 200 euro per månad, men oftast ligger ersättningen mellan 50 och 150 euro. På mycket små arbetsplatser betalas ingen ersättning.

Utrymmen och utrustning

Arbetsgivaren ska ordna ett lämpligt utrymme där förtroendemannen kan förvara handlingar, viktiga papper och föra konfidentiella samtal. Förtroendemannen har rätt att använda arbetsgivarens kontors- och kommunikationsutrustning i sitt förtroendeuppdrag.

Rätt till information

Förtroendemannen har rätt att få den information som behövs för att sköta uppdraget, till exempel uppgifter om arbetstagarna och deras ställning. Detaljerna finns i kollektivavtalet eller förtroendemannaavtalet.

Informationsrätten kan också grunda sig på lag. Vid omställningsförhandlingar har förtroendemannen rätt att få information om grunderna för arbetsgivarens planer, vilka målen är och konsekvenserna för personalen.

Enligt lagen om beställansvar har förtroendemannen rätt att få information om inhyrd arbetskraft och underleverantörer. Utlänningslagen ger rätt att få uppgifter om alla utländska arbetstagare i företaget.

Skydd

Förtroendemannen kan ibland hamna i en utmanande position när hen försvarar arbetstagarnas rättigheter. Därför har förtroendemannen ett särskilt skydd mot uppsägning och försämring av ställningen. Det här grundar sig på kollektivavtalet.

Förtroendemannen får inte sägas upp på grund av att hen sköter sitt uppdrag. Uppsägning av en förtroendeman av ekonomiska, produktionsmässiga eller personliga skäl är mycket svårt. Hen får inte heller flyttas till sämre arbete eller betalas lägre lön på grund av uppdraget.

Skyddet gör det möjligt att arbeta utan rädsla för repressalier. Skyddet fortsätter en tid även efter att uppdraget avslutats. I vissa kollektivavtal gäller skyddet också kandidater i förtroendemannaval.

Utbildning

Förtroendemannen får utbildning i lagstiftning, kollektivavtal och hur man ska sköta uppdraget. Industrifackets Murikkainstitut erbjuder en omfattande utbildningsstege och kompletterande utbildning ordnas runt om i Finland.

Arbetsgivaren betalar lön under utbildningen. Även kursavgifter, logi och måltider är kostnadsfria för förtroendemannen. Resekostnader ersätts likaså.

Val

Att välja en förtroendeman är arbetstagarnas rätt. Arbetsgivaren får inte delta i eller påverka processen.

Valet görs genom omröstning eller på ett nomineringsmöte. Det är viktigt att följa Industrifackets valanvisningar noggrant, särskilt om arbetsplatsen saknar tidigare erfarenhet av förtroendemannaval. Det är också bra att kontakta Industrifacket i förväg.

Huvudförtroendeman och vice

En förtroendeman ska ha en ersättare. På större arbetsplatser kan det finnas flera förtroendemän, till exempel huvudförtroendeman, vice huvudförtroendeman samt avdelningsförtroendemän och ersättare. På mindre arbetsplatser väljs en huvudförtroendeman och en vice förtroendeman.

Vice förtroendemannen sköter uppdraget när den ordinarie är frånvarande, till exempel på grund av semester eller sjukdom. Om förtroendemannen permanent inte kan sköta uppdraget fungerar ersättaren tills en ny förtroendeman valts.

Arbetsgivaren ska alltid informeras när ersättaren träder in.

Mandatperiod

Mandatperioden är två år. En förtroendeman kan också väljas mitt under perioden.

Nominering av kandidater

Kandidater nomineras på ett särskilt möte. Samma möte väljer också valkommittén. Mötet ska äga rum minst två veckor före valet och kallas samman minst en vecka i förväg.

Alla arbetstagare som är medlemmar i en av Industrifackets fackavdelningar på arbetsplatsen har rätt att kandidera.

Om endast en kandidat nomineras behövs inget val – kandidaten väljs direkt och man skriver ut ett protokoll och gör tillhörande anmälan till Industrifacket.

Val

Om flera kandidater nomineras håller man ett val. Valen ordnas jämna år i november–december. Om arbetsplatsen inte tidigare haft en förtroendeman kan valet äga rum när som helst.

Om valet anordnas på arbetsplatsen ska man avtala om det med arbetsgivaren i god tid. Val kan också hållas i närheten av arbetsplatsen eller, med Industrifackets tillstånd, i form av en poströstning eller elektroniskt val.

Röstberättigade medlemmar informeras så tidigt som möjligt men senast en vecka före valet.

Industrifackets medlemmar som arbetar på arbetsplatsen, inklusive permitterade och nya medlemmar som gått med före valets början har rösträtt i valet. Rösträtten kontrolleras vid röstningen.

Valet ska ordnas så att valhemligheten tryggas och så att alla röstberättigade – även skiftarbetare och de som är lediga – har möjligheten att delta.

Anmälan

Valda förtroendemän ska anmälas skriftligen till Industrifacket och arbetsgivaren.

Undantag

Följande branscher har avvikande bestämmelser om val av förtroendemän: bilhandel och bilservice, bilddäcksbranschen, skogsbranschen, plantskolebranschen, skogsmaskinbranschen, torvproduktion, medie- och tryckeribranschen samt utdelning.

Vanliga frågor (FAQ)

Vad om det inte finns någon förtroendeman på min arbetsplats?

Om du är medlem i Industrifacket kan du kontakta facket direkt i frågor som rör ditt anställningsförhållande. Det lönar sig också att diskutera med arbetskamraterna om rätten att välja en förtroendeman. Medlemmarna kan tillsammans med fackavdelningen ordna val när som helst.

Varför ska vi välja en förtroendeman?

Genom val av förtroendeman har arbetstagarna bättre möjligheter att påverka sina arbetsförhållanden. Arbetsplatser med förtroendeman fungerar i genomsnitt bättre. Förtroendemannen förhandlar med arbetsgivaren, känner kollektivavtalet och arbetsrätten och har Industrifackets experter som stöd. Hen har rätt att få information och kan se till att arbetstagarna behandlas rättvist.

Vad om vi bara är några få arbetstagare?

Antalet arbetstagare spelar ingen roll. Även en arbetsplats med få anställda kan ha stor nytta av en gemensam representant.

Vem kan bli förtroendeman?

Om du är medlem i en fackavdelning i Industrifacket kan du bli förtroendeman. Du behöver inte vara expert från början – det räcker att du är insatt i frågor som gäller arbetsplatsen, vill sköta gemensamma angelägenheter och är villig att utveckla dina färdigheter som lyssnare, initiativtagare och förhandlare.

Vad om jag inte håller med förtroendemannen?

Det är viktigt att stöda förtroendemannen och aktivt föra fram sina egna synpunkter. Förtroendemannen känner ofta till mer än andra och måste ibland fatta kompromissbeslut som kan vara svåra att förstå utan att man har helhetsbilden. Du kan också själv kandidera i nästa val eller uppmuntra en kollega att göra det.

Vad är ett förtroendeombud?

Ett förtroendeombud (luottamusvaltuutettu) är något annat än en förtroendeman. Enligt lag kan arbetstagarna välja ett förtroendeombud men hen är inte Industrifackets representant. Industrifacket utbildar inte förtroendeombud och de har inte tillgång till expertstöd från facket.

